

Implementace environmentální politiky EU v České republice: problémy s dodržováním práva?

MICHAEL J. BAUN A DAN MAREK*

Abstract: Implementation of the EU Environmental Policy in the Czech Republic: Problems with Law Compliance?

Within the context of the ongoing scholarly debate on post-accession compliance in the Central and Eastern European new member states, this paper examines the implementation of EU environmental policy in the Czech Republic since 2004, focusing on the transposition and application of six EU directives. It argues that, while the Czech Republic has had some difficulty complying with EU environmental law since becoming a member state, overall its performance in this area does not conform to pessimistic scenarios, but instead presents a more complex and differentiated picture. It also discusses the main factors inhibiting and supporting the implementation of EU environmental policy in the Czech Republic, showing that these tend to vary according to the specific issue or directive concerned.

Key words: Compliance; European Union; Czech Republic; environmental policy; post-accession; Central and Eastern Europe.

DOI: 10.5817/PC2013-3-236

1. Úvod

Všeobecně se očekávalo, že nové členské státy ze střední a východní Evropy (SVE) budou mít po vstupu do Evropské unie (EU) problémy s dodržováním evropského práva, a to zejména vzhledem k absenci kondicionality členství, slabé administrativní kapacitě a jiným specifickým znakům postkomunistických společností (Schimmelfennig a Sedelmeier 2005; Epstein a Sedelmeier 2008). Proto mnohé překvapilo, že výkon zemí SVE byl v této oblasti v prvních letech po vstupu do EU srovnatelný s výkonem starých členských států, minimálně tedy s ohledem na oficiální údaje Evropské komise (EK) o porušování komunitárního práva (Sedelmeier 2008; Toshkov 2008). Detailnější průzkum konkrétních zemí a politik však přináší méně optimistický obraz, přičemž jedna klíčová studie dochází k závěru, že v kontextu

---

* Michael J. Baun, katedra politologie, Valdosta State University, Georgia, USA, e-mail: mbaun@valdosta.edu; Dan Marek, katedra politologie a evropských studií, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc, e-mail: dmarek@tiscali.cz.

uplatňování a vymáhání evropského práva patří nové členské státy do „světa mrtvých písmen“ (Falkner et al. 2008; Falkner a Treib 2008). I jiné studie odhalily v nových členských státech podobný vzorec relativně dobré (jakkoli místy politicky sporné) transpozice, kterou následovalo problematické vymáhání a uplatňování evropského práva (Schimmelfennig a Trauner 2009). Je však zapotřebí ještě i dalších studií, abychom získali přesnou představu a pochopili, jak se státy SVE při procesu harmonizace s evropským právem chovají.

Tento článek si klade za cíl přispět ke znalostem v této oblasti pomocí výzkumu implementace environmentální politiky EU v České republice. Text analyzuje transpozici šesti směrnic EU z oblasti environmentální legislativy, u nichž byly v ČR zaznamenány závažné problémy s implementací. Na tomto reprezentativním vzorku zkoumá hlavní faktory, které brzdí či podporují implementaci environmentální politiky EU v České republice. Česká republika patří mezi ekonomicky nejvyspělejší nové členské státy EU, ale zároveň představuje jednu z nejznečištěnějších zemí Evropy. Politika životního prostředí je současně jedním z hlavních zdrojů řízení pro nesplnění povinnosti, a to vzhledem k vysoce komplexní a technické povaze evropské environmentální legislativy a vysokým ekonomickým nákladům, které harmonizace v této oblasti vyžaduje. Lze tedy očekávat, že se zde budou členské státy potýkat se závažnými problémy, a to navzdory několika přechodným obdobím, která byla vyjednána v přístupových rozhovorech a která v určitých případech oddalují plné uplatňování evropských environmentálních pravidel. Environmentální politika tak představuje zajímavý a potenciálně objevný případ pro výzkum dodržování práva EU v České republice a v ostatních nových členských státech.

Struktura článku je následující. První část stručně nastiňuje akademickou debatu o problematice dodržování evropského práva po vstupu nových členů do EU. Poté článek posuzuje sblížení českého práva s environmentálním *acquis* EU v předvstupním období a poukazuje na fakt, že navzdory úspěšné transpozici evropské legislativy zde zůstala řada závažných výzev ovlivňujících implementaci evropské environmentální politiky v období po vstupu do EU. Následně je zkoumána implementace environmentální politiky EU v České republice po roce 2004 s akcentem na transpozici a uplatňování šesti evropských směrnic, u kterých ČR zaznamenala významné potíže s jejich transpozicí do národní legislativy, a došlo zde k zahájení řízení pro nesplnění povinnosti ze strany Evropské komise. Na závěr tvrdíme, že ačkoli ČR měla (a stále má) určité problémy se souladem své legislativy s environmentálním právem EU, její celkový výkon v této oblasti neodpovídá „světu mrtvých písmen“ ani jiným pesimistickým scénářům, ale namísto toho vykresluje komplexnější a barvitější obraz. Zároveň se zabýváme hlavními faktory, které jednoduše brzdí a jednoduše podporují implementaci environmentální politiky EU v České republice, a ukazujeme, že se tyto liší v závislosti na daných tématech a konkrétních směrnících.

2. Debata o dodržování evropského práva po vstupu do EU

Již před rozšířením v roce 2004 panoval značný zájem o to, jak se bude zemím SVE po vstupu do EU dařit v oblasti transpozice, vynuucování a uplatňování evropského práva. Většina odborníků byla v tomto ohledu dosti pesimistická, neboť výzkum přístupového procesu odhalil, že klíčovou rolí při podpoře přijetí pravidel a předpisů EU v kandidátských zemích hraje

spíše kondicionalita členství nežli hlubší procesy sociálního učení a internalizace evropských norem a principů (Schimmelfennig a Sedelmeier 2005). Proto převládal názor, že se výkon nových členských států v této oblasti po vstupu do EU – a za nepřítomnosti kondicionality – zhorší, jelikož domácí preference, vysoké náklady na přizpůsobení a hráči s právem veta hráli důležitější roli a bránili implementaci evropských politik (Epstein a Sedelmeier 2008; Schimmelfennig a Trauner 2009).

K pesimismu ohledně souladu s evropským právem však vedly kromě absence kondicionality členství i jiné důvody. Jedním z nich bylo doslovné a povrchní přijetí unijních pravidel, které bylo v předvstupním období příznačné pro mnoho kandidátských zemí. Doslovná transpozice směrnic EU bez „důkladné debaty o legislativě a nejvhodnějších způsobech, jak dosáhnout jejich cílů v národním kontextu, představuje nebezpečí, že se bude jednoduše oddalovat vznik problémů až do doby, kdy bude muset být právo uplatňováno a vynucováno“ (Sedelmeier 2008). Také to znamenalo nedostatek „široké konzultace zainteresovaných skupin“, což představuje další faktor, který by mohl negativně ovlivnit proces právní harmonizace po vstupu země do EU (Falkner a Treib 2008). Jiní experti tvrdili, že povrchní přijetí evropských předpisů ulehčí novým členským státům, aby je po vstupu do EU změnilly. Někteří dokonce očekávali, že se nové členské státy úmyslně pokusí změnit, znovu vyjednat či se přímo vyhnout evropským pravidlům, která na ně byla podle jejich mínění nespravedlivě uvalena během asymetrického přístupového procesu (Goetz 2005; Grabbe 2006).

Specifickým znakem nových členských zemí bylo i to, že problémům v oblasti souladu s evropským právem nahrávaly svojí nedostatečnou administrativní kapacitou a všeobecnou nevyzrálostí občanské společnosti. Přestože EU učinila z vytvoření adekvátní administrativní kapacity klíčovou podmínku členství (kvůli dědictví komunismu musely být ve většině kandidátských zemí administrativní struktury vybudovány „na zelené louce“), výsledky pokroku v této oblasti byly přinejlepším smíšené (Sedelemeier 2008; Dimitrova 2002). Z tohoto důvodu zůstala otázka, zda země SVE disponují nezbytnou administrativní kapacitou k efektivní implementaci a aplikaci unijních právních předpisů relevantní i po 1. květnu 2004. Dále je nutné zmínit nedostatky národních soudních systémů, jež mohly bránit vymáhání práva EU, jako byla např. nezalost právní teorie Evropského soudního dvora a systému rozhodnutí o předběžné otázce, jež byla typická pro všechny nové členské státy (Sedelmeier 2008). Nevyzrálost občanské společnosti představovala další potenciální problém. Občanské organizace (NNO) totiž v procesu vymáhání evropského práva hrají klíčovou roli coby hlídači a spojenci EK. Ve většině zemí SVE je však slabá občanská společnost dědictvím komunismu; jejímu posilování navíc v jistých ohledech bránila i centralizovaná a *shora-dolů* řízená povaha samotného přístupového procesu (Sedelmeier 2008; Falkner a Treib 2008).

Navzdory těmto negativním očekáváním je však výkon zemí SVE v oblasti souladu s evropským právem poměrně pozitivní. Oficiální údaje EK o porušování komunitárního práva ukazují, že míra souladu je u nových členských zemí stejně vysoká – ne-li vyšší – jako u starých členů (Sedelmeier 2008; Toshkov 2008). Navíc v porovnání s původními členskými státy řeší noví členové případy porušování komunitárního práva rychleji. Ve snaze vysvětlit tento nečekaný výsledek uvádí Sedelmeier jako možné důvody roli institucionálních a normativních faktorů a odkazuje na dva aspekty. Tím prvním je předvstupní dědictví institucionálních změn urychlujících legislativní proces (tj. zrychlené procedury), které zůstaly v mnoha nových členských zemích zachovány. Druhý aspekt představuje větší citlivost vůči „pokárání“ ze strany

EK – nové členské státy se totiž stále úzkostlivě snaží dokázat, že jsou dobrými občany EU. Někteří autoři nadto identifikují další faktory, které mohou pomoci vykompenzovat absenci kondicionality členství a vysvětlit, proč je míra souladu v nových členských zemích vyšší, než se původně očekávalo. Jedná se mj. o nahrazení kondicionality členství alternativními externími vlivy, jakými jsou např. běžné unijní monitorovací a sankční mechanismy, které mají zajistit soulad s právem EU, a intenzivnější „transnacionální výměny a sociální učení“, které „mohou v nových členských státech vést ke změně v celospolečenských a vládních preferencích, jež bude odpovídat novým normám“. Další faktor představují domácí politické a institucionální změny, které byly iniciovány přístupovým procesem a kondicionalitou a které podporují dodržování evropského práva, jako např. „vznik nových aktérů a politických konstituencí, jež těží z evropských předpisů a podporují je [...] nebo oslabování nekonformních stran a zájmových skupin“ (Schimmelfennig a Trauner 2009).

Sedelmeier a ostatní odborníci nicméně připouštějí určité obavy ohledně spolehlivosti oficiálních údajů EK o porušování komunitárního práva, které nemusí zohledňovat nezjištěné případy jeho nedodržení, a tím pádem mohou skutečnou situaci v nových členských zemích reflektovat nepřesně (Sedelmeier 2008; Schimmelfennig a Trauner 2009). Jedna rozsáhlá komparativní studie o implementaci evropské sociální politiky ve čtyřech zemích SVE (České republice, Maďarsku, Slovensku a Slovinsku) přináší mnohem ambivalentnější závěry a soudí, že tyto nové členské státy patří v oblasti dodržování evropského práva do „světa mrtvých písmen“ (Falkner et al. 2008; Falkner a Treib 2008). Autoři této analýzy, která rozšiřuje starší výzkum implementačních stylů v EU15 (Falkner et al. 2005), zjišťují, že zatímco země SVE právo EU všeobecně transponovaly úspěšně (s výjimkou situací, kde byly přítomny silné skupiny s právem veta nebo ideologická opozice – v těchto případech byla transpozice složitá a opožděná), jeho vymáhání a aplikace již byla problematictější. Autoři přisuzují tento „systematický nesoulad ve fázi vymáhání a aplikace“ celé řadě nedostatků v národních systémech vymáhání práva, včetně nedostatečné role občanskospolečenských aktérů, slabin soudních systémů a neadekvátní administrativní kapacity (Falkner a Treib 2008).

I ostatní analýzy zabývající se dodržováním evropského práva v nových členských zemích potvrzují tento ambivalentní jev, kdy úspěšnou transpozici následuje problematické vymáhání a uplatňování práva EU (Schimmelfennig a Trauner 2009). Studie zaměřené primárně na transpozici práva se snaží vysvětlovat odlišný výkon zemí SVE pomocí akcentu na některé domácí faktory jako např. administrativní kapacitu (Dimitrova a Toshkov 2009; Knill a Tosun 2009), míru podobnosti daných politik před vstupem do EU (Knill a Tosun 2009), zachování institucionálních struktur z předvstupního období (Maniokas 2009), ideologickou orientaci a politické zájmy vlád (Schwellnus et al. 2009), politický význam nebo citlivost evropských předpisů (Dimitrova a Toshkov 2009) a přítomnost či nepřítomnost aktérů s právem veta (Dimitrova a Toshkov 2009; Schwellnus et al. 2009).

Shrneme-li výše uvedené, faktory, jež ovlivňují míru shody s právem EU, lze na základě stávající literatury rozdělit do dvou obecných kategorií: na externí a interní. K významným externím faktorům patří evropské formální a sankční mechanismy, finanční pomoc EU a transnacionální sociální učení. Mezi klíčové interní faktory lze zařadit administrativní kapacitu, výši nákladů na přizpůsobení, ideologickou orientaci a politické zájmy vlád, politický význam evropských předpisů, přítomnost či nepřítomnost aktérů s právem veta a sílu nebo aktivitu NNO. Tyto rozličné externí a domácí faktory spolu ve specifických zemích

a politických oblastech interagují, a vytváří tak podmínky, které jsou více či méně příznivé pro transpozici, vymáhání a aplikaci evropských předpisů. Zbytek tohoto článku zkoumá vliv a vzájemnou souvislost těchto faktorů na příkladu implementace environmentální politiky EU v České republice po roce 2004.

3. Harmonizace s environmentálním *acquis* v předvstupním období

Politika životního prostředí představuje jednu z nejnákladnějších oblastí unijního *acquis*. Z tohoto důvodu byla její implementace vnímána jako „hořká pilulka“, kterou ČR a ostatní relativně chudé země SVE musely spolknout, aby dosáhly svého hlavního cíle v podobě členství v EU (Andonova 2005). Mnoho zemí SVE, které se v období komunismu potýkaly s těžce poškozeným a zanedbaným životním prostředím, zdědilo řadu environmentálních problémů. Byl to zejména případ Československa, které představovalo jednu z nejvíce industrializovaných socialistických ekonomik a navíc bylo závislé na vysoce znečišťující těžbě hnědého uhlí (Andonova 2005). Na konci 80. let tak Československo patřilo k nejznečištěnějším zemím Evropy s vysokými emisemi do atmosféry a hydrosféry, značně znehodnocenou krajinou a (v některých oblastech) se závažným problémem v podobě odumírajících lesů (Ministerstvo dopravy 2003). Podle některých expertů zde byla tehdy míra znečištění ovzduší dokonce nejvyšší na světě (Horák 2001).

První vlna environmentální reformy se v České republice realizovala na počátku a v polovině 90. let, kdy se země snažila distancovat od komunistického dědictví a následovat vyspělejší západoevropské environmentální politiky (Andonova 2005; Jehlička 1999). Na počátku oficiálních přístupových negociací v roce 1998 však byla do českého právního řádu transponována jen velmi malá část environmentálního *acquis* – ani jedna evropská směrnice týkající se životního prostředí nebyla transponována plně; řada z nich nadto nebyla transponována ani částečně. Česká republika navíc musela implementovat i nové evropské environmentální normy, které byly přijaty během samotného přístupového procesu, jako např. směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění, směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí a rámcová směrnice o vodě (Kružíková 2004).

Proces harmonizace s environmentálním *acquis* se tak uskutečnil relativně pozdě – převážná část evropských zákonů v této oblasti byla transponována mezi lety 1999 a 2002. I tak ale byla Česká republika první kandidátskou zemí, která 1. června 2001 provizorně uzavřela kapitolu o životním prostředí. Proces transpozice se do značné míry završil na konci roku 2002, kdy byla předvstupní vyjednávání formálně ukončena (Kružíková 2004). Ve své „Souhrnné monitorovací zprávě“ z roku 2003 EK konstatovala, že jakkoli Česká republika stále potřebuje v několika oblastech dokončit právní harmonizaci, „v zásadě splňuje závazky a požadavky vyplývající z přístupových negociací a očekává se, že bude schopna implementovat *acquis* [v těchto a jiných oblastech] k datu vstupu“. EK však zároveň prohlásila, že ČR jen „částečně naplňuje závazky a požadavky v oblasti ochrany přírody“ a bude zapotřebí ještě dalších kroků, aby bylo v této oblasti dosaženo plného souladu s evropskými standardy (Evropská komise 2003).

Ačkoli ČR během přístupových negociací žádala v oblasti životního prostředí o sedm přechodných období, EU jí nakonec povolila pouze tři: pro recyklaci odpadů do prosince 2005;

pro výstavbu čističek městských odpadních vod do prosince 2010 a pro omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší pro dvě velké elektrárny (v Přerově a Ostravě) do prosince 2007 (Šafránková 2004). V porovnání s ostatními kandidátskými státy se však jednalo o relativně nízký počet – např. Polsku bylo uděleno 10 přechodných období, Lotyšsku osm, Maltě a Slovensku sedm a Estonsku šest (Evropská komise 2004).

Navzdory úspěšné transpozici evropského práva panovaly obavy z toho, jak se ČR vypořádá s implementací evropské environmentální politiky po vstupu do EU. Jedním z důvodů těchto obav byla rychlost transpozičního procesu. Podle Kružíkové (2004) byla rychlá transpozice environmentálního *acquis* v České republice „do značné míry neplánová a nekoordinovaná a zákonodárci při ní postupovali nesystematicky“. Nejenže to mělo za následek neúplnou reformu české environmentální politiky, rovněž byla vytvořena matoucí změň zákonů a administrativních procedur, které se často „překrývaly a byly potenciálně vzájemně rozporné“. Bylo pravděpodobné, že po vstupu do EU tato situace vytvoří zmatek a „vyústí v nejasnou interpretaci [evropského environmentálního] práva“ (Kružíková 2004).

Další obavy panovaly v otázce administrativní kapacity. Nejvyšším institucionálním orgánem zodpovědným za implementaci evropské politiky životního prostředí v ČR je Ministerstvo životního prostředí. Určitou roli v prosazování environmentálních pravidel EU však hrají i ostatní ministerstva, jako např. Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo dopravy a Ministerstvo zdravotnictví, stejně jako krajské a místní orgány. Další významné aktéry v této oblasti představují Česká inspekce životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny a Státní úřad pro jadernou bezpečnost. Proliferace vládních aktérů zapojených na různých úrovních do politiky životního prostředí vytvořila potenciální problémy s institucionálními překryvy a koordinací a dala vzniknout pochybnostem o administrativní efektivitě a efektivnosti. Zpráva Evropské komise o pokroku z roku 2002 konstatovala, že „existence velkého počtu institucí, které se zabývají otázkami životního prostředí, nepřispívá k účinnému využívání zdrojů, ani k jasnému vymezení administrativních povinností“ (Evropská komise 2002).

Zvláštnímu zájmu se těšila administrativní kapacita krajských a místních samospráv, neboť i jim měla v oblasti implementace environmentální politiky EU náležet významná role. Po problematickém procesu reformy územní veřejné správy, která probíhala před vstupem do EU, však byly i v předvečer vstupu do EU jejich kompetence nejasné. Rovněž finanční prostředky, které měly k dispozici, byly neadekvátní. Takže zatímco EK ve svých závěrečných monitorovacích zprávách vyjadřovala spokojenost s českou administrativní kapacitou k přijetí environmentálního *acquis*, zároveň hodnotila nedostatek personálu a zdrojů k jeho aplikaci a vymáhání na regionální a místní úrovni jako problém, který musí být napraven (Evropská komise 2003; 2002).

Dalším důvodem k obavám byly „existující postoje a očekávání“ politiků a úředníků zodpovědných za oblast životního prostředí. Mnozí z nich totiž s regulačními přístupy a zákonnými normami EU nebyli dosud seznámeni (Kružíková 2004). Potenciální problémy pro vymáhání evropského environmentálního práva představovaly i nedostatky českého soudního systému jako např. dlouhá délka soudních řízení, nedostatek vyškolených soudců a neuspokojivá komunikace mezi jednotlivými soudy (Falkner a Treib 2008).

Výzvu představovaly i finanční náklady, které harmonizace s evropským právem životního prostředí vyžadovala. Některá nařízení EU měla na ekonomiku bezprostřední dopad a mohla

být splněna jen s vynaložením značných výdajů. Zejména zavedení vyspělých technologií nezbytných k naplnění evropských environmentálních standardů (zvláště těch vyžadovaných k integrované prevenci a kontrole znečištění) bylo obecně velmi nákladné. Harmonizace s environmentálními standardy EU, jejíž celkové náklady byly odhadovány na 240 miliard Kč, tak představovala jeden z nejnákladnějších aspektů vstupu. Tyto náklady byly nicméně v důsledku vyjednaných přechodných období rozloženy do několika let (Moldan 2001). ČR rovněž získala značnou finanční podporu z unijních programů pomoci, a to jak během předvstupního období (zejména v rámci Nástroje předvstupních strukturálních politik, ISPA), tak i po vstupu do EU (v rámci Kohezního fondu a strukturálních fondů). Z 80 miliard Kč, které Česká republika v letech 2004–2006 obdržela od EU v rámci Kohezního fondu a strukturálních fondů, bylo na projekty životního prostředí určeno celkem 16 miliard Kč (Novotný 2005). Pro období 2007–2013 EK schválila na environmentální projekty v ČR částku 150 miliard Kč, což představuje 18,4% z celkové alokace pro Českou republiku v rámci strukturálních fondů a Kohezního fondu v tomto programovacím období (Osůch 2007).

Dalším pozitivním faktorem byla rostoucí síla a kapacita českých environmentálních NNO, které získaly na významu na konci 90. let, „kdy se jejich postavení změnilo v důsledku politických příležitostí a prostředků, které jim poskytl jeden silný externí aktér – Evropská unie“ (Sarre a Jehlička 2007). Podle Pleinise a Buškové (2007) předvstupní pomoc ze strany EU, jež zahrnovala např. finanční podporu, školení a integraci do celounijních sítí NNO, „značně zlepšila jejich [českých NNO] kapacitu ovlivňovat domácí politiku v ČR“. Vstup do EU nadto posílil postavení českých NNO i tím, že podpořil jejich internacionalizaci a profesionalizaci. Během prvních dvou let členství v EU se 13 českých NNO stalo plnoprávnými členy alespoň jedné z 10 předních environmentálních NNO aktivních na celounijní úrovni (tzv. „Zelená desítka“). Jak ukáže následující text, význam českých NNO byl dále umocněn jejich spoluprací s EK v oblasti monitoringu implementace a vymáhání evropského environmentálního práva v ČR po roce 2004 (Pleines a Bušková 2007).

4. Implementace evropské environmentální politiky po vstupu do EU

V souladu s očekáváním se po vstupu do EU potýkala Česká republika při implementaci environmentální politiky EU s určitými obtížemi. Počet řízení pro nesplnění povinnosti zahájených proti ČR v oblasti životního prostředí od roku 2004 kontinuálně narůstá. Zatímco v roce 2006 existovaly čtyři takové případy, v roce 2007 jejich počet vzrostl na 11 a v roce 2008 na 18 (Evropská komise 2008). V roce 2009 činil jejich počet již 26 případů, což představuje drtivou většinu z celkového počtu 32 řízení pro nesplnění povinnosti, jež byly vedeny proti ČR na konci daného roku (Evropská komise 2010; 2009). Většina těchto případů se týkala špatné aplikace nebo transpozice evropského práva, ale ČR měla rovněž problémy s včasnou transpozicí nových zákonů. Jako příklad uveďme rok 2009, kdy z 19 směrnic, které nebyly do stanoveného termínu transponovány do české legislativy, jich devět pocházelo z oblasti životního prostředí (Evropská komise 2009). V roce 2010 bylo proti ČR vedeno v oblasti životního prostředí 17 řízení pro nesplnění povinnosti; v roce 2011 jich bylo 21 a v roce 2012 již pouhých šest (Evropská komise 2012). Ve zbytku této části článku budeme zkoumat šest specifických případů porušování evropského práva v environmentální oblasti.

Tabulka 1: Počet řízení vedených ze strany Evropské komise vůči ČR v oblasti environmentální politiky

Rok	Počet řízení pro porušení povinností	Počet zahájených řízení	Počet probíhajících řízení	Počet žalob k Soudnímu dvoru EU (dle článku 260)
2008	18	11	7	0
2009	26	12	14	0
2010	17	14	3	2
2011	21	11	10	1
2012	6	**	**	1

Zdroj: Evropská komise (2012). ** Data nejsou k dispozici.

a. Posuzování vlivů na životní prostředí

Klíčovým prvkem environmentálního *acquis* je horizontální legislativa o posuzování vlivů na životní prostředí (*Environmental Impact Assessment*, EIA). Směrnice EIA vyžaduje po členských státech, aby u veřejných a soukromých projektů, které mohou mít výrazný vliv na životní prostředí, byly před jejich schválením provedeny studie o jejich dopadu na životní prostředí. Rovněž přiznává veřejnosti významná práva v oblasti participace na procesu EIA – veřejnost musí být konzultována a její připomínky je třeba při rozhodování o schválení záměru zohlednit (Markatatos 2006).

V ČR byl zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (č. 244/1992 Sb.) schválen v roce 1992, přičemž v roce 2001 byla v rámci harmonizace českého práva s evropskou legislativou přijata jeho novela (č. 100/2001 Sb.). Podle nového zákona musí proces EIA proběhnout u určitých stavebních projektů (např. u nových staveb, jejich rozšiřování či renovování, nebo u zavádění nových technologií), a to vždy předtím, než jsou tyto projekty povoleny a než se započne s jejich vlastní realizací. Bez závěru procesu EIA nesmí povolující úřad rozhodnout o povolení projektového záměru. EK nicméně zjistila, že nový zákon není kompatibilní s požadavky směrnice o EIA, neboť „česká pravidla týkající se posuzování vlivů na životní prostředí nepřiměřeně omezují právo veřejnosti obrátit se na soud za účelem prosazování jejího nároku na účast v postupech posuzování vlivů na životní prostředí“ (Evropská komise 2006a). Jinými slovy, pouze omezený počet subjektů měl přístup k posuzovacím procedurám a mohl zpochybnit hmotnou či procesní zákonnost jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti podléhajících ustanovením o účasti veřejnosti obsaženým v této směrnici. V roce 2006 tak EK zahájila proti ČR řízení pro nesplnění povinnosti za porušení článku 10a směrnice o EIA a v červnu 2007 jí zaslala úřední oznámení (první písemné varování) (Černý 2007).

Jelikož hrozilo, že bude na ČR podána žaloba k Evropskému soudnímu dvoru, v srpnu 2009 byla představena novela zákona o EIA. Podle tehdejšího ministra životního prostředí, Jana Dusíka, se jednalo o „nutnou reakci na řízení proti České republice před Evropským soudním dvorem kvůli nesouladu stávajícího zákona o EIA s evropskou legislativou, které probíhá již od roku 2006“ (Ministerstvo životního prostředí 2009b). Nová právní úprava již byla v plném souladu s příslušnou evropskou směrnicí a explicitně stanovila, že veřejnost

zapojená do EIA může napadnout konečné rozhodnutí u soudu. Poslanecká sněmovna schválila novelu zákona při prvním čtení 9. září 2009, přičemž 65 poslanců hlasovalo pro její přijetí a 13 proti. Senát, horní komora českého Parlamentu, obdržel návrh novely zákona o pět dní později a schválil jej 8. října 2009.

Poté, co jej schválil Parlament, však návrh zákona vetoval prezident Václav Klaus, neboť podle něj představoval „nepřijatelný průlom do dosavadní koncepce soudnictví“ a dal občanským iniciativám „nový nástroj k obstrukcím“. Klaus prohlásil, že zatímco stávající zákon umožňoval žalovat pouze nezákonnost procesu EIA, novela umožňuje, aby mohlo být žalováno samotné rozhodnutí. Zároveň poukázal na to, že „možnost soudního přezkumu závěrečného stanoviska budou mít nově i jiné subjekty než jen účastníci daného správního řízení. Nyní se tyto nejrůznější iniciativy budou moci navíc obrátit na správní soud s jakoukoliv námitkou, dokonce i proti již mnohaletému ukončenému řízení se žádostí o opakování celého procesu i k zastavení stavby samotné“. Zároveň konstatoval, že občanská sdružení mají v České republice „možnost účastnit se veřejného projednávání územního a stavebního řízení včetně podávání soudních žalob“. Ministerstvo životního prostředí podle něj taktéž zajistilo schválení zákona tak, že využilo situace, kdy poslanci jednání nevěnovali dostatečnou pozornost, protože se domnívali, že se setkávají naposled před plánovanými předčasnými volbami na počátku října (které se nakonec neuskutečnily) (ČTK 2009).

Klausovo veto odsoudili jak ekologové, tak vládní úředníci. Bývalý ministr životního prostředí Ladislav Miko např. prohlásil, že vystavilo zemi vážnému riziku v podobě prohry sporu s EK a hrozbě velmi citelných finančních sankcí. Prezidentské veto bylo nakonec přehlasováno Poslaneckou sněmovnou 1. prosince 2009, kdy se pro předlohu vyslovilo 117 ze 176 přítomných zákonodárců. Proti jich hlasovalo 24 (ČTK 2009).

České ekologické skupiny však obviňovaly vládu i z dalších případů „systematického porušování“ směrnice o EIA (Černý 2007). Ekologický právní servis, skupina českých právníků a studentů představující největší NNO na ochranu veřejných zájmů a práv v regionu SVE, si stěžuje, že některé projekty nejsou posuzovány, přestože mají na životní prostředí značný vliv. Příkladem může být průmyslová zóna v Holešově. Ekologický právní servis rovněž kritizuje praxi tzv. salámové metody, kdy jsou posuzovány projekty po částech, a nikoli vcelku. Stalo se tak např. v případě dálnice D8, vedoucí Českým středohořím, nebo v případě rychlostní silnice R43, protínající městskou část Brno-Bystrc (Černý 2008; Alge et al. 2006). Ekologický právní servis si zároveň stěžuje, že příslušné úřady neberou v potaz alternativy k plánovým projektům, které by byly vůči životnímu prostředí šetrnější. Příkladem budiž projekt rychlostní silnice R52 na jižní Moravě, která výrazně zasahuje do několika chráněných lokalit soustavy Natura 2000 (Mušovský luh a ptáčích oblastí Pálava a Nové Mlýny), nebo silniční okruh dálnice D1 okolo Prahy (Alge et al. 2006; Příbyl 2009). Namísto toho zůstává přístup českých úředníků dle ekologů „v zajetí hluboké minulosti, kdy veřejná diskuze o alternativách nebyla povolena“ (Příbyl 2010).

S ohledem na tyto a jiné případy porušování práva adresovaly české NNO Evropské komisi již řadu písemných stížností. Zároveň zorganizovaly několik setkání se zástupci EK, aby s nimi projednaly své obavy (viz např. setkání v únoru a červnu 2007 na DG TREN, DG REGIO a DG ENV) (Černý 2007). Ekologové zároveň požádali Evropskou komisi, aby pozastavila, resp. neschválila financování těch dopravních projektů, které porušují evropské environmentální předpisy (Příbyl 2009).

České NNO se také aktivně podílejí na soudních řízeních. Jako příklad lze uvést dálnici D8 spojující Prahu a Drážďany, která je součástí evropského dopravního koridoru Berlín – Praha – Budapešť – Sofie – Istanbul. Česká ekologická NNO Děti Země zatím podala 80 žádostí o poskytnutí informací, které se týkají dálnice D8, přičemž proti jejich neposkytnutí a proti nečinnosti podaly 15 žalob (ČT24 2010; Děti Země 2010). Předseda Děti Země Miroslav Patrik zdůraznil, že „zatajováním informací o dálnici D8 se samozřejmě porušují ústavní práva občanů, neboť pak se jen stěží mohou dovědět, zda se připravuje a staví podle zákona a zda se peníze utrácejí efektivně“ (Děti Země 2010).

Jelikož 16,2 km dlouhý úsek dálnice D8 prochází přes CHKO České středohoří (pohoří sopečného původu), ekologické NNO se snažily přesvědčit zodpovědné úřady, aby buď schválily odlišnou trasu, anebo vedly dálnici skrze 10 km (nebo eventuálně minimálně 3 km) dlouhý tunel (Příbyl 2010). Vzhledem k tomu, že všechny tyto snahy skončily neúspěchem, byl v roce 2003 zahájen soudní spor týkající se výstavby tohoto úseku dálnice. V roce 2005 ekology podpořil i český ombudsman, který prohlásil, že úřady „při prosazování trasy dálnice přes České středohoří opakovaně postupovaly nezákonně“ (Příbyl 2010).

Zatímco krajský soud dvakrát vynesl verdikt ve prospěch výstavby, Nejvyšší správní soud tento verdikt v obou případech zpochybnil a případ vrátil zpět, neboť podle něj obsahoval závazná procedurální pochybení. Čeští ekologové se však obávali, že nižší soud „je pod silným tlakem, aby dal stavbě zelenou“ (Příbyl 2009). V roce 2009 v paralelním sporu dvě soudní rozhodnutí zrušila rozhodnutí EIA o vlivu dálnice na místo výskytu ohrožených druhů. Tato rozhodnutí vedla ekologové k tomu, aby podali žalobu na šest stavebních povolení s tím, že by měla být zrušena, jelikož se zakládají na neplatných rozhodnutích. Mezitím však výstavba dálnice dále probíhala (Příbyl 2009). Poté, co Městský soud v Praze jejich žalobu zamítl, Nejvyšší správní soud v lednu 2010 rozhodl ve prospěch ekologů a rozhodnutí nižšího soudu zrušil (Ekolíst 2010). V únoru 2010 Městský soud v Praze zrušil dvě rozhodnutí bývalého ministra dopravy, Aleše Řebíčka, který v roce 2008 odmítl poskytnout znalecký posudek o nestabilitě průzkumné štoly tunelu Prackovice na dálnici D8 v Českém středohoří, a informace o tom, kolik tento posudek stál peněz (Děti Země 2010). Další příklad žaloby podané Děti Země se týkal jejich požadavku na zrušení vydaného stavebního povolení na stavbu mostu přes Oparenské údolí v CHKO České středohoří. Zároveň žádali, aby se o něm znovu jednalo (Ihned 2010c). V srpnu 2010 však pražský městský soud jejich žalobu na Ministerstvo dopravy zamítl a stavební povolení na most Oparno označil za platné (Ihned 2010c).

Na jaře roku 2012 Krajský soud v Ústí nad Labem uznal námitky Děti Země a ve svém verdiktu konstatoval, že Ministerstvo životního prostředí vydalo v listopadu 1996 stanovisko EIA o hodnocení vlivů dálnice na životní prostředí v rozporu se zákonem, neboť navázalo na stanovisko SEA z dubna 1995, jenž bylo vydáno nezákonně bez účasti veřejnosti (Baroch 2012a; Baroch 2012b). Ředitelství silnic a dálnic (investor stavby) proti tomuto rozsudku podalo kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Jednání o této stížnosti však bylo v září 2012 zastaveno, neboť Ředitelství silnic a dálnic neuhradilo soudní poplatek ve výši 5 000 Kč (Baroch 2012b).

V prosinci 2012 ústecký krajský soud vydal souhlas se stavebním povolením na poslední nedostavěný úsek D8 – velkou křižovatku u Řehlovic na Ústecku. Paradoxní je, že ačkoli dal soud ekologům v jednom ze tří bodů za pravdu a územní rozhodnutí vrátil krajskému úřadu k dořešení, reálný vliv na dostavbu dálnice to patrně mít nebude. Předseda hnutí Děti Země

označil verdikt soudu za absurdní: „Myslím, že soudní moc vyhověla výkonné moci. Řekli, že my jsme měli zčásti pravdu, nicméně dálnice se bude stavět dál.“ V současné době ekologové zvažují podání kasační stížnosti (Cestrová 2012; ČTK 2012).

Ekologové obecně věří, že české úřady vnímají proceduru EIA pouze jako drahou a časově náročnou zátěž, na níž ve chvíli, kdy dojde na schvalování a realizaci projektů, navíc nezáleží (Černý 2007). Podle jejich názorů jsou projektanti často více ovlivněni partikulárními politickými a ekonomickými zájmy (jako např. zájmy vlastníků půdy a spekulantů s nemovitostmi v případě projektů na výstavbu silnic) než starostmi o životní prostředí nebo širším veřejným zájmem. Podle CEE Bankwatch Network, mezinárodní NNO monitorující aktivity mezinárodních finančních institucí ve střední a východní Evropě, „projekt D8 zřetelně ilustruje rozpor mezi deklarovanými evropskými prioritami v podobě ochrany přírody a boje proti klimatickým změnám na straně jedné a příznivci projektů na straně druhé – ti zůstali v zajetí minulosti, kde veřejné diskuze nebo alternativy nebyly povoleny“ (Příbyl 2010). Tento přístup ilustruje i výrok bývalého předsedy vlády, Mirka Topolánky, z června 2009, který poté, co vláda schválila dva kontroverzní dálniční projekty na jižní Moravě (R52 a R55), prohlásil, že toto rozhodnutí uspokojí „obě lobbistické skupiny“ – tedy ty, kteří si koupili půdu v blízkosti každé ze schválených tras (Příbyl 2009).

b. Management a ochrana vodních toků

Rámcová směrnice vodní politiky (2000/60/ES), směrnice 2006/118/ES o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu a směrnice 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládnutí povodňových rizik měly být do české legislativy transponovány prostřednictvím novely vodního zákona z roku 2001 (č. 254/2001 Sb.). Přijetí této novely však bylo velmi zdoluhavé, a to v důsledku vytrvalých protestů ze strany energetického průmyslu. Novela totiž požadovala, aby v korytech potoků a řek zůstávalo kvůli rybám více vody. Provozovatelé a majitelé malých vodních elektráren, reprezentovaní Svazem podnikatelů pro využití energetických zdrojů, však usilovali o její zmírnění s tím, že nižší stavy vody poškodí jejich elektrárny (Ihned 2010b; Horák 2010; Vrba 2009). Tlak ze strany EU postupně stoupal a EK zaslala do Prahy dvě písemná varování týkající se neschopnosti ČR implementovat směrnici a nedostatečné ochrany českých vodních ekosystémů (Ihned 2010b). Nakonec se dosáhlo kompromisu, podle něhož budou nové regulace uplatněny v plánech vodních toků a koryt s účinností od začátku roku 2015. Novela vodního zákona tak byla schválena Poslaneckou sněmovnou 17. března 2010 (Vorlíček 2010).

c. Energetická náročnost budov

ČR měla rovněž problémy s implementací směrnice o energetické náročnosti budov (2002/91/ES), která usiluje o zlepšení energetické účinnosti u nově postavených i již existujících budov ve snaze snížit emise oxidu uhličitého. Její implementace byla náročná, neboť řada stávajících právních předpisů musela být revidována a aktualizována. Dále bylo potřeba vytvořit nové technické normy a metody pro kalkulaci energetické náročnosti a vyškolit velký počet stavebních inženýrů, energetických auditorů a ostatních odborníků. Česká republika tak nestihla implementovat směrnici do závazného termínu 4. ledna 2006, v důsledku čehož jí

EK v únoru 2006 zaslala první písemné varování a poté v říjnu 2006 i odůvodněné stanovisko (z důvodu nedostatečné komunikace v otázce implementace směrnice) (Evropská komise 2006b). V březnu 2006 český Parlament schválil novelu zákona o hospodaření energií, který prostřednictvím § 6 (Účinnost užití energie) a § 6a (Energetická náročnost budov) transponoval směrnici o energetické náročnosti budov do českého práva (Pejter 2007). Novela zákona vstoupila v platnost 1. července 2007 a nabyla účinnosti 1. ledna 2009. ČR se nakonec zařadila mezi členské státy EU, které si v této oblasti vedou nejlépe, a stala se jednou z pouhých pěti zemí (spolu s Dánskem, Německem, Nizozemím a Slovenskem), které směrnici o energetické náročnosti budov plně implementovaly k počátku roku 2009 (Deutsche Bank 2010).

d. Ochrana přírody

Česká republika se potýkala s problémy i při implementaci dvou směrnic o ochraně zvířat a přírody. Zatímco směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) požaduje, aby členské státy identifikovaly vhodná místa a vyhlásily je jako oblasti zvláštní ochrany pro ptáky, směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích) vyžaduje ustanovení evropsky významných lokalit na ochranu ostatních druhů a přírodních stanovišť. Oba typy chráněných území vytváří národní síť Natura 2000, která je součástí celounijní soustavy chráněných území.

Směrnice o ptácích byla do českého právního řádu transponována prostřednictvím novely zákona o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.). Její implementaci však bránily plány hospodářského rozvoje české vlády a krajských a místních vlád. Jako příklad lze uvést nesouhlas české vlády s vyhlášením ptačí oblasti Heřmanský stav – Odra – Poolší poblíž Ostravy, a to z důvodu projektů na podporu hospodářského rozvoje v této oblasti. Jedním z nich byla plánovaná strategická průmyslová zóna v obci Dolní Lutyně, což je projekt, který silně podporovalo jak Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, tak CzechInvest (agentura pro podporu podnikání a investic) a vedení Moravskoslezského kraje. V sousedství Dolní Lutyně navíc plánovala vybudovat průmyslový závod automobilka Hyundai. Nesouhlas vlády s vyhlášením ptačí oblasti tak v lednu 2005 vedl ekologickou NNO Arninka a Českou společnost ornitologickou k podání stížnosti k Evropské komisi (Arnika 2006).

V červenci 2006 zahájila Komise proti ČR řízení pro nesplnění povinnosti za porušování směrnic o ptácích a o stanovištích. ČR tak obdržela první výstražný dopis jak v případě ochrany ptáků, tak kvůli nesouladu v oblasti ochrany planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a jejich stanovišť. EK kritizovala postup české vlády s tím, že země nedokázala vyhlásit všechny doporučené oblasti zvláštní ochrany a evropsky významné lokality (Evropská komise 2006c). V mnoha případech se navržené chráněné oblasti dostaly do konfliktu s plány hospodářského rozvoje a s dopravními projekty, což přimělo Komisi, aby označila pokusy vlády o „vybalancování potřeb v oblasti biodiverzity s potřebou pro rozvoj dopravní infrastruktury“ za hlavní důvod, proč se ČR ve vyhlášení chráněných lokalit opozdila (Evropská komise 2008). Pod tímto tlakem Ministerstvo životního prostředí nakonec v srpnu 2006 ptačí oblast Heřmanský stav – Odra – Poolší navrhlo, avšak její velikost byla o polovinu menší, než doporučoval panel nevládních expertů. Tato situace následně vedla k vyšetřování ze strany EK (Jehlička 2006). Konečné hranice ptačí oblasti Heřmanský stav – Odra – Poolší byly schváleny nařízením vlády č. 608/2007 v červnu 2007, jež vstoupilo v platnost v červnu

2008 (Ministerstvo životního prostředí 2009a). EK však v červnu 2007 vyjádřila obecnou nespokojenost s počtem a velikostí zvláštních chráněných oblastí schválených vládou a zahájila vůči ČR řízení pro nesplnění povinností. Vláda na tuto kritiku reagovala doplněním seznamu ptačích oblastí o oblast Českobudějovické rybníky a oblast Dehtář (nařízení vlády č. 405/2009 a č. 406/2009 Sb.), ale v případě ptačí oblasti Heřmanský stav – Odra – Poolší setrvala na původním stanovisku, které EK zdůvodnila. EK toto zdůvodnění přijala a v březnu 2011 řízení proti ČR zastavila (Ministerstvo životního prostředí 2011).

Co se evropsky významných lokalit týká, 863 lokalit bylo zahrnuto do Českého národního seznamu evropsky významných lokalit, který byl schválen nařízením vlády v roce 2005 (Ministerstvo životního prostředí 2009a). V prosinci 2007 bylo toto vládní nařízení novelizováno nařízením vlády č. 301/2007, a to na základě návrhů EK, která posoudila dostatečnost národního seznamu a svá zjištění přednesla na biogeografickém semináři v roce 2005. Následkem toho bylo do národního seznamu přidáno 17 evropsky významných lokalit v Panonské biogeografické oblasti. V roce 2006 Evropská komise na základě výsledků dalšího biogeografického semináře nařídila ČR, aby svůj národní seznam dále rozšířila. Proto byl v říjnu 2007 zahájen další proces úpravy českého národního seznamu, jenž se tentokrát týkal Kontinentální biogeografické oblasti (Ministerstvo životního prostředí 2009a). V rámci tohoto procesu, který byl dokončen v létě 2008, bylo doplněno 245 nových evropsky významných lokalit (Ministerstvo životního prostředí 2009a). Nakonec v říjnu 2009 česká vláda schválila Český národní seznam evropsky významných lokalit, do něhož je zařazeno 1082 evropsky významných lokalit o celkové rozloze 778 174 ha, což představuje 9,87% rozlohy ČR (Hošek et al. 2010).

Dále je důležité uvést, že v reakci na činnost Komise vláda v roce 2008 předložila novelu zákona o ochraně přírody a krajiny, která zavedla přísnější pravidla pro hodnocení vlivů na lokality soustavy Natura 2000 a nové předpisy pro trvale udržitelné hospodaření v lesích a ochranu lesní biodiverzity (Evropská komise 2008). Novela byla schválena českým parlamentem v září 2008 a vstoupila v platnost v lednu 2010 (Vláda ČR 2009).

Navzdory všem výše uvedeným novelizacím však národní seznam evropsky významných lokalit stále nevyhovuje požadavkům EK. Hlavním důvodem je fakt, že některé navržené lokality byly ze seznamu vyškrtuty, a to přesto, že EK jejich zařazení požadovala (Hošek et al. 2010). Analýza provedená českými NNO sdruženými do Koalice pro Naturu 2000 odhalila, že 27 typů přírodních stanovišť a 10 evropsky významných druhů rostlin a živočichů není dostatečně chráněno. Podle českých ekologických NNO to jasně dokazuje, že při doplňování národního seznamu evropsky významných lokalit byly zohledněny politické zájmy na úkor odborných argumentů (Econnect 2010).

Následkem toho Arnika a další ekologické NNO v květnu 2010 oznámily, že podají oficiální stížnost k EK na postup české vlády ve věci naplňování povinností vyplývajících z evropské směrnice o stanovištích. NNO zaprvé poukázaly na to, že česká vláda odmítla v rozporu s doporučením odborníků zařadit do národního systému 24 vzácných lokalit, a to navzdory tomu, že splňovaly všechny odborné nároky na začlenění do sítě Natura 2000 (Econnect 2010). Bez těchto lokalit na národním seznamu nebylo dle NNO možné zajistit adekvátní ochranu několika evropsky významných druhů a stanovišť (Econnect 2010). Zadruhé, oproti doporučením odborníků bylo šest lokalit výrazně zmenšeno a vymezeno jen ve velmi okleštěné formě (Econnect 2010). Zatřetí si NNO stěžovaly na skutečnost, že seznam sestavený Ministerstvem životního prostředí „nerespektuje návaznost lokalit“ na německé straně česko-

-německých hranic (ČTK 2010a). Jana Vitnerová, koordinátorka Arniky pro ochranu přírody, shrnula důvody pro stížnost NNO následovně: „Ochrana přírody by měla být založena na odborných poznatcích biologů a neměla by podléhat ekonomickým argumentům a politickým záměrům. Věříme, že Evropská komise nám pomůže prosadit pro naši přírodu lepší ochranu, než s jakou ji odbyla vláda“ (Econnect 2010).

V listopadu 2010 Arnika obdržela dopis z Evropské komise oznamující, že stížnost byla zaregistrována. Dopis rovněž informuje o plánovaném speciálním biogeografickém semináři věnovaném České republice, který měl zahrnovat jak panonskou, tak kontinentální biogeografickou oblast a měl proběhnout v první polovině roku 2011 (Vokasová 2010).

V srpnu 2011 dala EK českým NNO za pravdu a oficiálně potvrdila nedostatečnosti při navrhování evropsky významných lokalit, když vyzvala českou vládu k důslednější ochraně 27 typů přírodních stanovišť a 10 evropsky významných druhů (Arnika 2011). Zatímco pro 18 typů přírodních stanovišť a druhů budou muset být vyhlášeny nové lokality (nebo rozšířeny stávající), u sedmi přírodních fenoménů postačí jejich doplnění mezi předměty ochrany v již chráněných lokalitách. V případě 10 stanovišť a druhů není k dispozici dostatek podkladů, takže bude potřeba provést další průzkumy (Arnika 2011). Jelikož EK pro doplnění národního seznamu neurčila žádný pevný termín (pouze doporučila, aby byly dané lokality chráněny co nejdříve), české NNO požádaly ministra životního prostředí, aby zajistil požadovanou ochranu bez zbytečných odkladů (Arnika 2011).

Arnika a české ekologické NNO i nadále apelují na ministra životního prostředí a celou vládu, aby doplnili národní seznam lokalit chráněných soustavou Natura 2000. Jako příklad konkrétní akce lze uvést např. výzvu Chraňte řeku Labe z března 2012 či výzvu a petici předanou náměstkovi ministra životního prostředí v květnu 2012 (Arnika 2012).

e. Čištění městských odpadních vod

V přístupových vyjednáváních bylo České republice uděleno přechodné období na implementaci směrnice o čištění městských odpadních vod (91/271/EHS, novelizována směrnicí Komise 98/15/ES), přičemž EU souhlasila s tím, že její plná implementace může být odložena až na prosinec 2010. Ještě na počátku roku 2013 však řada obcí ustanovení směrnice porušovala.

V červnu 2009 zveřejnil Nejvyšší kontrolní úřad výsledky své analýzy týkající se nakládání s finančními prostředky v oblasti čištění odpadních vod v letech 2004–2008. Studie konstatovala, že ČR má v implementaci směrnice výrazné zpoždění a že „je zřejmé, že do konce roku 2010 nebude její implementace dokončena“. Ukázalo se, že podmínky směrnice nespĺňuje 314 aglomerací, z nichž 50 (včetně Prahy) nezpracovalo ani přípravnou dokumentaci nezbytnou k zahájení projektů nebo k podání žádostí o dotace (Burketová 2009). Ačkoli se situace od roku 2008, kdy nemělo připraven projekt a výhledově neplánovalo žádat o dotaci plných 134 aglomerací, zlepšila, stále byla velmi vážná (Zpravodaj MZe 2009).

Hlavní důvod problémů s implementací směrnice o čištění městských odpadních vod lze spatřovat v nedostatečné administrativní způsobilosti na obecní úrovni. Vedle neschopnosti připravit projekty nedokázaly některé obce ani zajistit potřebné dotace z EU, a to kvůli nesprávným postupům při uzavírání smluv, které nespĺňovaly podmínky tzv. nejlepší praxe. Předpokládané náklady na realizaci opatření směrnice činily pro období let 2007–2010 49 miliard Kč, z čehož více než 33 miliard Kč (67,5%) mělo být financováno z fondů EU

(Burketová 2009). Kvůli podezřelému a netransparentnímu způsobu, kterým byly uzavírány smlouvy s provozovateli čistíren odpadních vod, však EK projekty na jejich výstavbu v některých českých městech odmítla podpořit (Euractiv 2009; Burketová 2009).

Na konci prosince 2009 mluvčí Ministerstva zemědělství přiznal, že mnoho obcí bude mít problém se splněním evropských požadavků do stanovené lhůty. Byl však opatrný: „nejnovější čísla nemáme. Těch obcí je v celé republice kolem 700, přičemž údaje z léta roku 2008 mluví o tom, že situace s čističkami v těchto obcích byla tak půl na půl. [...] Samozřejmě do konce roku 2010, kdy má být evropská směrnice splněna, budou ta čísla aktualizována“ (Nachtmann 2009).

V únoru 2010 Ministerstvo zemědělství (vládní orgán, který je spolu s Ministerstvem životního prostředí zodpovědný za implementaci směrnice) oznámilo, že 13 českých aglomerací nebude schopno dokončit výstavbu čistírny odpadních vod či kanalizace podle evropských standardů do závazného termínu. Zatímco sedm aglomerací nemělo odpovídající čistírnu, osmi chyběla kanalizace. Ačkoli se v porovnání s rokem 2009, kdy ministerstvo identifikovalo 36 aglomerací, které nedodržovaly evropské předpisy, jednalo o zlepšení, stále bylo pravděpodobné, že ČR bude čelit sankcím za porušování práva EU (Ministerstvo zemědělství 2010). Nezdálo se však, že by si česká vláda s možností zahájení řízení pro nesplnění povinnosti dělala starosti, a to částečně s ohledem na délku takového řízení. Podle mluvčího Ministerstva životního prostředí sice sankce od EK hrozily, nicméně sankční systém označil za natolik složitý, že poskytuje dostatek čas na nápravu (Nachtmann 2009).

ČR tak podle očekávání nesplnila svůj evropský závazek a do konce roku 2010 nepostavila ve všech obcích s více než 2 000 obyvatel odpovídající čistírny odpadních vod. Podle informací z ledna 2011 chyběly čističky ve 137 aglomeracích, přičemž Ministerstvo životního prostředí očekávalo, že ve většině případů budou dostavěny do konce roku 2011 (Machálková 2011). V květnu 2011 mělo s naplňováním směrnice problém 157 obcí, přičemž u 14 z nich byly potíže vyhodnoceny jako zásadní (Ihned 2011). V květnu 2011 nesplňovalo požadavek Evropské unie na moderní čistírny odpadních vod a kanalizace 10% aglomerací (Finanční noviny 2011). V říjnu 2010 byla situace problematická ve 44 obcích (Ministerstvo životního prostředí 2011); na konci roku 2011 zbývalo dokončit výstavbu čistíren odpadních vod ve 43 obcích (Ryšavý 2012). V tuto dobu byl neuspokojivý stav realizace identifikován u tří aglomerací nad 10 000 obyvatel a u tří aglomerací s počtem obyvatel mezi 2 000–10 000. U ostatních nevyhovujících aglomerací by měly být evropské požadavky splněny do roku 2013. Pouze několik aglomerací má dosáhnout souladu s evropskou směrnicí až k roku 2014, resp. po roce 2016 v případě pražské Ústřední čistírny odpadních vod, která představuje jeden z nejproblematictějších projektů vůbec (Ryšavý 2012).

Dodejme, že v březnu 2011 ministr životního prostředí, Tomáš Chalupa, opět připustil, že ČR hrozí za neplnění evropských požadavků v oblasti čištění odpadních vod sankce ze strany EU: „V tuto chvíli mohu říci, že nám sankce hrozí, ale vyčíslit jak velké a kdy na nás padnou, nelze specifikovat“ (Ihned 2011). Ministr zároveň deklaroval, že s EU jedná o tom, aby sankce byly pokud možno co nejméně přísné (Ihned 2011). V říjnu 2011 Ministerstvo životního prostředí zhodnotilo stav negociací s EK následujícím způsobem: „Pravdou je, že Evropská komise se dosud staví k celé věci velice negativně. Naší strategií je jednat o každém projektu individuálně a vysvětlovat, co lze a co z objektivních důvodů naopak obce udělat nemohou“ (Ministerstvo životního prostředí 2011).

f. *Environmentální hluk*

Zájmy dopravců a stavitelů silnic jsou hlavním důvodem, proč má ČR také problémy s implementací směrnice 2002/49/ES, která upravuje hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí. Ekologický právní servis opakovaně obvinil české Ministerstvo zdravotnictví ze špatné implementace směrnice s tím, že strategické hlukové mapy, které Ministerstvo zdravotnictví pořídilo v roce 2008 (půl roku po závazném termínu) pro obce a okolí pozemních komunikací, železničních tratí a letišť, závažným způsobem porušují evropské požadavky. Např. strategické hlukové mapy aglomerací Praha, Brno a Ostrava jsou pořízeny pro podstatně menší území, než požaduje směrnice. Ministerstvo zdravotnictví navíc opakovaně odmítlo poskytnout veřejnosti dostatečné informace. Na základě těchto i jiných důvodů skupina 14 NNO (včetně Ekologického právního servisu a organizace Občané proti hluku a emisím), obcí a městských částí podala v srpnu 2008 stížnost Evropské komisi (Bernard 2008).

Na počátku roku 2010 Ekologický právní servis rovněž kritizoval plány Ministerstva zdravotnictví na zvýšení hygienických limitů hluku z dopravy o pět decibelů. Tento krok požadovalo Ministerstvo dopravy, které se tak chtělo vyhnout povinnosti vybudovat drahé hlukové bariéry u silnic (ČTK 2010b; Záruba a Michal 2010). Podle Ekologického právního servisu je Ministerstvo zdravotnictví přesvědčeno ovlivněno zájmy silničářů a „betonové lobby“, a to na úkor zdraví občanů a životního prostředí (Fadrný 2010a, 2010b). V listopadu 2010 Ministerstvo zdravotnictví opět deklarovalo svůj záměr zvýšit hygienické limity hluku. Toto navýšení mělo podle ministerstva umožnit výstavbu významných komunikací i v místech, kde by současnou normu i za použití veškerých technických a organizačních protihlukových opatření nebylo možné splnit (Ihned 2010a). Proti navrhované normě se zvedla vlna odporu, kdy lidé podepisovali petice a organizovali demonstrace. V květnu 2011 Ministerstvo zdravotnictví od svého záměru nakonec upustilo. České NNO tento krok uvítaly; Ekologický právní servis např. prohlásil, že vítá, že: „už tak slabá ochrana občanů proti hluku nebude ještě oslabena. Došlo by tím totiž k tomu, že by občané dopláceli svým zdravím na to, co by logicky mělo být nákladem investora stavby“ (EnviWeb 2011).

5. Závěr

ČR má po vstupu do EU problémy s implementací evropské politiky životního prostředí, což dokládá vysoký počet řízení pro porušení komunitárního práva, jež jsou proti ní v této oblasti vedena. Šest případů, které analyzoval tento článek, ilustruje některé z příčin problematické implementace. Zároveň ale zavdávají i důvody k určitému optimismu s tím, že ČR by neměla být v oblasti životního prostředí řazena do skupiny zemí se zásadními problémy s implementací.

Hlavním důvodem problematické implementace je konflikt mezi environmentálními pravidly EU na straně jedné a hospodářským růstem a rozvojovými plány české vlády na straně druhé. Přestože ČR patří mezi nejbohatší nové členské státy, její příjem na hlavu představuje pouze 80% evropského průměru. Ve snaze zmenšit tento rozdíl a dohnat vyspělejší západoevropské sousedy prosazuje česká vláda ambiciózní program hospodářského rozvoje, který mj. zahrnuje výstavbu nové dopravní a energetické infrastruktury a investiční pobídky. Jak dokladují směrnice o EIA, směrnice o ochraně přírody (směrnice o ptácích a stanovištích)

a směrnice o hluku ve venkovním prostředí, tyto plány na podporu hospodářského rozvoje se často dostávají do rozporu s evropskými environmentálními pravidly a standardy, což mnohdy ústí v porušení komunitárního práva. Jakkoli se české úřady snaží hospodářské zájmy ČR a environmentální předpisy EU vybalancovat (jak ostatně konstatovala i EK), výsledný kompromis často převažuje ve prospěch hospodářského rozvoje.

Dalším faktorem přispívajícím k porušování práva v této oblasti je nedostatečná administrativní kapacita. Např. v případě směrnice o energetické náročnosti budov představovala nutnost vytvořit nové metody a technické normy a vyškolit další energetické auditory a ostatní odborníky hlavní důvod, proč se její implementace opozdila. A to i přesto, že ČR si při její implementaci nakonec vedla lépe než většina ostatních členských států. Směrnice o čištění městských odpadních vod zase poskytuje ilustrativní příklad toho, jak „předvstupní obavy“ EK z nedostatku administrativní kapacity na krajské a místní úrovni mohou zkomplikovat situaci. V tomto případě způsobila problémy s včasnou implementací směrnice nečinnost úředníků a jejich neschopnost na obecní úrovni, kdy úřady v řadě obcí nedokázaly vypracovat plány na projekty čištění odpadních vod a kanalizací, ani připravit nezbytné dokumenty pro zajištění dotací z EU. K zastavení ujednání plateb vedly v některých případech i pochybné a netransparentní kontraktační praktiky.

V některých případech přispívají k porušování práva i lobbistické aktivity obchodních a ekonomických zájmů. Odpor majitelů a provozovatelů vodních elektráren a Svazu podnikatelů pro využití energetických zdrojů např. napomohl zablokovat transpozici rámcové směrnice o vodě a vyústil v kompromisní dohodu, která opozdila její implementaci. Rovněž lobby stavitelů silnic („betonová lobby“) představovala klíčového spojence Ministerstva dopravy a ostatních vládních orgánů, které upřednostňují výstavbu silnic před dodržováním evropských environmentálních předpisů – příkladem budiž směrnice o EIA, směrnice o ochraně přírody nebo směrnice o hluku ve venkovním prostředí. Při rozhodování vlády o projektech na výstavbu silnic navíc zájmy majitelů půdy a spekulantů s pozemky často vítězí nad zájmy ekologů, a to i v případě projektů, které porušují environmentální předpisy a standardy EU.

Situace však není úplně bezúspěšná. Jednak se zdá, že ČR reaguje na tlak a donucovací akce ze strany EU. Hrozba žaloby u Evropského soudního dvora byla hlavním faktorem, který v roce 2009 přiměl českou vládu, aby schválila novelizovaný zákon o EIA, který odpovídal požadavkům EU – Poslanecká sněmovna tehdy dokonce přehlasovala veto prezidenta Klause. Stejně tak se zdá, že zahájení řízení pro nesplnění povinnosti ze strany Evropské komise inspirovalo vládu k tomu, aby zvýšila úsilí a implementovala směrnice o ptácích a stanovištích, stejně jako směrnici o energetické náročnosti budov a rámcovou směrnici o vodě. Na straně druhé však hrozba řízení pro nesplnění povinnosti (zatím) neměla přílišný efekt na implementaci směrnice o čištění městských odpadních vod – důvodem může být skutečnost, že značná míra zodpovědnosti za její implementaci leží na lokální úrovni. To, zda je citlivost vlády vůči evropskému tlaku způsobena strachem ze ztráty reputace, nebo obavami ze sankcí, není zcela jasné.

Další pozitivní faktor představuje role českých ekologických NNO v oblasti monitoringu a prosazování environmentálních předpisů EU. České NNO vyvíjí na českou vládu tlak, aby správně aplikovala a vynucovala evropské zákony a u Evropské komise podaly řadu stížností na to, že tak nečiní. Jako příklad lze uvést směrnici o EIA a směrnici o ochraně přírody. Také využívají soudů a podávají žaloby ve snaze zastavit výstavbu silnic nebo jiné projekty, které porušují environmentální předpisy EU. Je zřejmé, že vstup do EU posílil roli českých

ekologických NNO, jejichž vliv roste díky transnacionálním kontaktům a podpůrným sítím. V oblasti monitoringu a vymáhání práva EU se staly klíčovým spojencem Evropské komise a představují hlavní důvod k optimismu v otázce další harmonizace českého právního řádu s environmentální politikou EU. Jejich vliv by však bezesporu vzrostl ještě více, kdyby s nimi české úřady více komunikovaly a přijaly je za rovnocenné partnery, což se zatím neděje. Posílil by se i ve chvíli, kdy by se zlepšilo fungování českých soudů. Současná nepřiměřená délka soudních procesů znamená, že případy proti environmentálně pochybným projektům zůstávají nerozhodnuté, zatímco výstavba silnic postupně pokračuje (což je např. případ dálnice D8).

Rovněž finanční pomoc se strany EU – zejména prostřednictvím Kohezního fondu a strukturálních fondů – hrála pozitivní roli při implementaci environmentální politiky EU. Např. většina finančních prostředků nezbytných pro implementaci směrnice o čištění městských odpadních vod je poskytována Evropskou unií (jakkoli pochybení na úrovni místní vlády znemožnilo některým aglomeracím, aby evropské dotace získaly). Dotace EU pro infrastrukturu a jiné projekty na rozvoj ekonomiky jsou také podmíněné dodržováním evropských environmentálních předpisů. Vedle monitorovacích a vynucovacích aktivit Komise a transnacionálního síťování a učení, které posiluje české NNO, představuje finanční pomoc ze strany EU příklad alternativního externího mechanismu, jenž kompenzuje absenci kondicionality členství a posiluje soulad s environmentálními předpisy EU.

Celkově lze shrnout, že výkon ČR je v oblasti souladu s evropským právem životního prostředí nevyrovnaný. Ačkoli je možné nalézt určité příklady nesouladu a počet řízení pro nesplnění povinnosti proti ČR v této oblasti je vysoký, naše analýza šesti případů naznačuje i určitý úspěch v implementaci environmentálního práva EU a do budoucna zavdává důvod k optimismu. Není tedy spravedlivé, aby byla ČR v této oblasti řazena do skupiny nejproblematičtějších členských zemí. Politika životního prostředí navíc představuje velmi komplikovaný případ pro soulad s právem EU, a to díky své vysoce technické a nákladné povaze a nevyhnutelným konfliktům mezi potřebami ekonomického rozvoje relativně chudých členských států na straně jedné a environmentálními předpisy EU na straně druhé. Z tohoto důvodu dává nevyrovnaný výkon ČR v oblasti životního prostředí tušit světlou budoucnost v otázce harmonizace s právem EU v dalších oblastech, kde náklady na přizpůsobení a konflikty mezi cíli jednotlivých politik nejsou tak velké.

Použité zdroje:

- Alge, Thomas et al. 2006. *EC involvement in the Vienna-Brno motorway development*, Letter to Commissioner Stavros Dimas (http://bankwatch.org/documents/ec_viennabrno_letter.pdf).
- Andonova, Liliana B. 2005. „The Europeanization of Environmental Policy in Central and Eastern Europe.“ In: *The Europeanization of Central and Eastern Europe*. Eds. Frank Schimmelfenning a Ulrich Sedelmeier. Ithaca: Cornell University Press, 135–155.
- Arnika. 2006. *Arnika – Annual Report 2005*. Praha: Arnika (http://aa.ecn.cz/img_upload/b440469de5f69f8b59ef33578b113098/Vyrocka_ANGL_web.pdf).
- Arnika. 2011. *Evropská komise dala českým nevládním organizacím za pravdu*. Praha: Arnika (<http://arnika.org/evropska-komise-dala-ceskym-nevladnim-organizacim-za-pravdu>).
- Arnika. 2012. *Výzva k doplnění národního seznamu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000*. Praha: Arnika (<http://arnika.org/chrante-labe>).

- Baroch, Pavel. 2012a. *Celá D8 je v ohrožení, kvůli chybě úřadů před 17 lety*. Aktuálně.cz, 22. 8. 2012 (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=754744>).
- Baroch, Pavel. 2012b. *Stát prohrál spor o D8. Nezaplátil soudní kolek 5000 Kč*. Aktuálně.cz, 30. 9. 2012 (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=758763>).
- Bernard, Michal. 2008. *Stížnost k Evropské Komisi na porušení komunitárního práva*. Praha: Občané proti hluku a emisím (http://antihluk.poterion.cz/files/file/stiznost_aglomerace_ek_08085.pdf).
- Burketová, Radka. 2009. *The Czech Republic to fall behind the implementation schedule given in the Council Directive concerning urban waste-water treatment*. Praha: NKÚ (<http://www.nku.cz/scripts/detail.php?id=2204>).
- Cestrová, Dagmar. 2012. *Stavba dálnice D8 bude pokračovat. Soud znovu odmítl námitky ekologických aktivistů*. Český rozhlas, 21. 12. 2012 (http://www.rozhlas.cz/sever/informacezeseveru/_zprava/stavba-dalnice-d8-bude-pokracovat-soud-znovu-odmitl-namitky-ekologickyh-aktivistu_1152912).
- Černý, Pavel. 2007. *Complaint to the Commission of the European Communities concerning failure to comply with Community law with regard to implementation of the requirements of the 85/337/EEC Directive in the Czech Republic*. Praha: Environmental Law Service (http://aa.ecn.cz/img_upload/409344c5b28b1bd833ef56a4fcfd168d/EPS_strat_compl_EIA_07_12_20_def.pdf).
- Černý, Pavel. 2008. *The impact of structures on the environment is not being sufficiently assessed in the Czech Republic*. Praha: Environmental Law Service (<http://www.eps.cz/php/index-en.php?cat=arch&art=news-en&x=2077286>).
- Česká informační agentura životního prostředí. (n.d.). *About Environmental Impact Assessment*. Praha: ČIAŽP ([http://www.cenia.cz/web/www/web-pub-en.nsf/\\$pid/MZPMSFIV00C8](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub-en.nsf/$pid/MZPMSFIV00C8)).
- ČT24. 2010. *Je potřeba hájit demokratické principy, říká Miroslav Patrik*. 28. 10. 2010 (<http://www.ct24.cz/textove-prepisy/105582-je-potreba-hajit-democraticke-principy-rika-miroslav-patrik/>).
- ČTK. 2009. *Sněmovna přehlasovala veto novely o posuzování vlivů*. 1. 12. 2009 (http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/czech-mps-override-veto-on-environmental-impact-assessment-law/410201&id_seznam=2105?id=410176).
- ČTK. 2010a. *Czech NGOs complain in Brussels over Natura 2000 network*. Prague Daily Monitor, 6. 5. 2010 (<http://praguemonitor.com/2010/05/05/czech-ngos-complain-brussels-over-natura-2000-network>).
- ČTK. 2010b. *Ministerstvo zdravotnictví hodlá povolit vyšší limit hluku*. České noviny, 3. 2. 2010 (<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ministerstvo-zdravotnictvi-hodla-povolit-vyssi-limit-hluku/429774>).
- ČTK. 2012. *Soud povolil stavbu D8, ekologové zvažují stížnost*. Aktuálně.cz, 20. 12. 2012 (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/ustecky/clanek.phtml?id=766930>).
- Děti Země. 2010. *Pět soudních sporů o informace o dálnici D8*. Praha: Děti Země (<http://www.detizeme.cz/zprava.shtml?x=2236102>).
- Deutsche Bank. 2010. *Green Buildings: A Niche Becomes Mainstream*. Berlin: Deutsche Bank Research (http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_MOBILE_EN-PROD/PROD0000000000256216.pdf).
- Dimitrova, Antoaneta. 2002. „Enlargement, Institution-Building and the EU's Administrative Capacity Requirement.“ *West European Politics* 25, č. 4, 171–190.
- Dimitrova, Antoaneta a Toshkov, Dimiter. 2009. „Post-Accession Compliance between Administrative Coordination and Political Bargaining.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Eds. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2009_019a).
- Econnect. 2010. *Česká republika neplní své závazky: národní seznam evropsky významných lokalit je neúplný*. Econnect, 4. 5. 2010 (http://econnect.ecn.cz/index.stm?apc=zkvx1-2228301&nocache=invalidate&sh_itm=ac652e2a66a172cb185ab524c072c8d8&add_disc=1&parent_id=755a928b7699-f29ac40fe666c2ef6a40).
- Ekolist. 2010. *NSS vyhověl další stížnosti ekologických aktivistů kvůli D8 přes České středohoří*. Ekolist, 19. 1. 2010 (<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2213195>).
- EnviWeb. 2011. *Lidé vyhráli boj o ticho. Limity hluku se nezvyšší*. EnviWeb, 22. 5. 2011 (<http://www.enviweb.cz/clanek/hluk/86648/lide-vyhrali-boj-o-ticho-limity-hluku-se-nezvyši>).

- Epstein, Rachel a Sedelmeier, Ulrich. 2008. „Beyond Conditionality: International Institutions in Post-communist Europe after Enlargement.“ *Journal of European Public Policy* 15, č. 6, 795–805.
- Euractiv. 2009. *EIB poskytne ČR úvěr na stavbu čistíček odpadních vod*. Euractiv, 29. 7. 2009 (<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/eib-poskytne-ceske-republice-uver-na-stavbu-cistickek-odpadnich-vod-006334>).
- Evropská komise. 2002. *Regular Report on the Czech Republic's Progress Towards Accession*. COM (2002) 700 final, Brussels: EU Publishing.
- Evropská komise. 2003. *Comprehensive Monitoring Report on the Czech Republic's Preparations for Membership*, Brussels: EU Publishing.
- Evropská komise. 2004. *Questions and Answers on enlargement and environment*. Brussels: EU Publishing (http://www.European Commission-eu-un.org/articles/en/ article_3420_en.htm).
- Evropská komise. 2006a. *Environmental impact assessment: Commission takes legal action to improve implementation in 10 Member States*. Press Release, IP/06/905, 3. 7. 2006 (<http://europa.eu/rapid/press-ReleasesAction.do?reference=IP/06/905&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>).
- Evropská komise. 2006b. *Energy Performance of Buildings: European Commission sends Reasoned Opinions to nine Member States*. Press Release, IP/06/1377, 12. 10. 2006 (<http://europa.eu/rapid/press-ReleasesAction.do?reference=IP/06/1377&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>).
- Evropská komise. 2006c. *Commission takes legal action to improve protection of birds and habitats and halt biodiversity loss in the EU*. Press Release, IP/06/907, 3. 7. 2006 (<http://European Commission.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/907&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>).
- Evropská komise. 2008. *Environment Policy Review, Czech Republic*. Brussels: EU Publishing (<http://ec.European Commission.eu/environment/pdf/policy/ Czech%20Republic.pdf>).
- Evropská komise. 2009. *Internal Market Scoreboard* No. 20. Brussels: EU Publishing.
- Evropská komise. 2010. *Legal Enforcement: Statistics on environmental infringements*. Brussels: EU Publishing (<http://ec.europa.eu/environment/legal/law/statistics.htm>).
- Evropská komise. 2012. *Legal Enforcement: Statistics on environmental infringements*. Brussels: EU Publishing (<http://ec.europa.eu/environment/legal/law/statistics.htm>).
- Fadrný, Martin. 2010a. *Nedodržujete zákon? Zaříd'te si, ať jej změní! Ministerstvo zdravotnictví chce povolit vyšší hluk z dopravy*. Praha: Ekologický právní servis (http://aa.ecn.cz/img_upload/98a9a0fe3779d35f22dc8d93fe87df89/TZ_EPS_2010_02_17_zvyseni_limitu_hluku.pdf).
- Fadrný, Martin. 2010b. *Vítáme, že ministryně zdravotnictví zastavila práci na novelizaci limitů hluku. Začne ale ministerstvo zdravotnictví konečně řešit příčiny problému hluku?* Praha: Ekologický právní servis (<http://www.eps.cz/cz2220444ak/aktuality/>).
- Falkner, Gerda a Treib, Oliver. 2008. „Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States.“ *Journal of Common Market Studies* 46, č. 2, 293–313.
- Falkner, Gerda et al. 2008. *Compliance in the Enlarged European Union: Living Rights or Dead Letters?* Aldershot: Ashgate.
- Falkner, Gerda et al. 2005. *Complying with Europe: EU Harmonization and Soft Law in the Member States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goetz, Klaus. 2005. „The New Member States and the EU: Responding to Europe.“ In: *The Member States of the European Union*. Eds. Simon Bulmer a Christian Lequesne. Oxford: Oxford University Press, 254–280.
- Grabbe, Heather. 2006. *The EU's Transformative Power: Europeanization through Conditionality in Central and Eastern Europe*. Basingstoke: Palgrave.
- Horák, Martin. 2001. „Environmental Policy Reform in the Post-communist Czech Republic: The Case of Air Pollution.“ *Euro-Asia Studies* 53, č. 2, 313–327.
- Horák, Martin. 2010. *MŽP čelí kritice, že chce likvidovat malé vodní elektrárny*. Ekolist, 10. 3. 2010 (<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2220249>).
- Hošek, Michael et al. 2010. „Doplnění národního seznamu evropsky významných lokalit pro kontinentální biogeografickou oblast.“ *Ochrana přírody*, č. 1, 23–26 (<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/res/data/010/001355.pdf?seek=>).

- Ihned. 2010a. *Limity pro hluk zvýšíme. Silnice se jinak postaví nedají, plánuje ministerstvo*. Ihned, 15. 11. 2010 (<http://zpravy.ihned.cz/c1-48187140-limity-pro-hluk-zvysime-silnice-se-jinak-postavit-nedaji-planuje-ministerstvo>).
- Ihned. 2010b. *Pozor, jsou tady ryby! Rybáři se s energetiky přou o vodu protékající řekami. Ohroženo je až tři sta malých elektráren*. Ihned, 11. 2. 2010 (http://m.ihned.cz/c4-10005650-40473430-700000_ekodetail-pozor-jsou-tady-ryby).
- Ihned. 2010c. *Unikátní most na D8 může stát dokončit, ekologové u soudu neuspěli*. Ihned, 17. 8. 2010 (<http://domaci.ihned.cz/c1-45748180-unikatni-most-na-d8-muze-stat-dokoncit-ekologove-u-soudu-neuspeli>).
- Jehlička, Marek. 2006. *Ministerstvo trvá na zmenšení ptačí oblasti, občanská sdružení znovu píší do Bruselu*. Ekolist, 17. 8. 2006 (http://www.ekolist.cz/txt_tzpr_full.stm?AA_SL_Session=5b75e61626e28de96f32c42169a0252f&nocache=invalidate&sh_itm=472f41076bff7d6f6ddeaed4d51806cd).
- Jehlička, Petr. 1999. „The Development of Czech Environmental Policy 1990-1995: A Sociological Account.“ *Czech Sociological Review* 7, č. 1, 37–50.
- Knill, Christoph, a Tosun, Jale. 2009. „Post-Accession Transposition of EU Law in the New Member States: A Cross-Country Comparison.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Eds. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2009_018a).
- Krizsan, Andrea. 2009. „From Formal Adoption to Enforcement: Post-Accession Shifts in the EU Impact on Hungary in the Equality Policy Field.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Eds. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2009_022a).
- Kružiková, Eva. 2004. „EU Accession and Legal Change: Accomplishments and Challenges in the Czech Case.“ *Environmental Politics* 13, č. 1, 99–113.
- Maniokas, Klaudijus. 2009. „Conditionality and Compliance in Lithuania: The Case of the Best Performer.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Eds. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2009_020a).
- Markatatos, Georges. 2006. *EU Environment: Infringements of the Environmental Impact Assessment Directive*. Businessupdated, 3. 7. 2006 (http://www.businessupdated.com/shownews.asp?news_id=1528&cat=EU+Environment:++infringements+of+the+Environmental+Impact+Assessment+Directive).
- Ministerstvo dopravy. 2003. *Operační program Infrastruktura*. Praha: Ministerstvo dopravy (http://www.mdcz.cz/cs/Evropska_unie/Fondy_EU/Strukturalni_fondy/Programove_dokumenty/Programovy_dodatek.htm).
- Ministerstvo zemědělství. 2010. *Dobudovat čističku dle požadavku EU nestihne 13 obcí*. Ekolist, 2. 2. 2010 (<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2214944>).
- Ministerstvo životního prostředí. 2009a. *Fourth National Report of the Czech Republic to the Convention on Biological Diversity*. Praha: Ministerstvo životního prostředí (<http://www.cbd.int/doc/world/cz/cz-nr-04-p1-en.pdf>).
- Ministerstvo životního prostředí. 2009b. *Poslanecká sněmovna přehlasovala prezidentské veto novely zákona o posuzování vlivů na ŽP*. EnviWeb, 2. 12. 2009 (<http://www.enviweb.cz/clanek/archiv/79629/poslanecka-snemovna-prehlasovala-prezidentske-veto-novely-zakona-o-posuzovani-vlivu-na-zp>).
- Ministerstvo životního prostředí. 2011. *EK zastavila dvě infringementová řízení*. Praha: Ministerstvo životního prostředí (http://www.mzp.cz/cz/news_110314_infringementy).
- Moldan, Bedřich. 2001. *Výjednávání o kapitole Životní prostředí dospělo do obtížné fáze*. Praha: Europeum (http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=336).
- Nachtmann, Filip. 2009. *ČR nestihne včas splnit evropskou směrnici o ochraně vod, sankce od EU ale nejsou pravděpodobné*. MediaFAX, 28. 12. 2009 (<http://www.mediafax.cz/domaci/2973986-CR-nestihne-vcas-splnit-evropskou-smernici-o-ochrane-vod-sankce-od-EU-ale-nejsou-pravdepodobne>).
- Novotný, Tomáš. 2005. *Podpora ekologie ekonomiku nebrzdí. Rozhovor s náměstkem Ministra životního prostředí*. Právo, 12. 10. 2005.

- Osúch, Jan. 2007. *Brusel připravil miliardy, Česko se pustí do ekologie*. Euroskop, 29. 7. 2007 (<http://www.euroskop.cz/38/7459/clanek/brusel-pripravil-miliardy-cesko-se-pusti-do-ekologie/>).
- Pejter, Jan. 2007. *Czech Republic Frequently Asked Questions*. The European Portal for Energy Efficiency in Buildings, 28. 11. 2007 (<http://www.buildup.eu/faq/European-countries/czech-republic>).
- Pleines, Heiko a Kristýna Bušková. 2007. „Czech Environmental NGOs: Actors or Agents in EU Multilevel Governance?“ *Contemporary European Studies* 2, č. 1, 37–50.
- Příbyl, Pavel. 2009. *Serious problems with road construction planning concerning the TEN-T network in the Czech Republic*. CEE Bankwatch Network, 24. 6. 2009 (http://bankwatch.org/documents/Letter_EC_TEN_T_24Jun09.pdf).
- Příbyl, Pavel. 2010. *D8 Motorway, Czech Republic*. CEE Bankwatch Network (<http://www.bankwatch.org/project.shtml?apc=147578--c--1&w=147584&s=153963>).
- Sarre, Philip a Jehlička, Petr. 2007. „Environmental Movements in Space-Time: The Czech and Slovak Republics from Stalinism to Post-Socialism.“ *Transactions of the Institute of British Geographers* 32, č. 3, 346–362.
- Sedelmeier, Ulrich. 2008. „After Conditionality: Post-Accession Compliance with EU Law in East Central Europe.“ *Journal of European Public Policy* 15, č. 6, 806–825.
- Sedelmeier, Ulrich. 2009. „Post-Accession Compliance with EU Gender Equality Legislation in Post-Communist New Member States.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Eds. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2009_023a).
- Schimmelfennig, Frank a Sedelmeier, Ulrich, eds. 2005. *The Europeanization of Central and Eastern Europe*. Ithaca: Cornell University Press.
- Schimmelfennig, Frank a Trauner, Florian. 2009. „Introduction.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Eds. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://www.eiop.or.at/eiop/pdf/2009-SpecIssue-2_Introduction.pdf).
- Schwellnus, Guido et al. 2009. „It ain't over when it's over: The Adoption and Sustainability of Minority Protection Rules in the New EU Member States.“ In: *Post-Accession Compliance in the EU's New Member States*. Ed. Frank Schimmelfennig a Florian Trauner. *European Integration online Papers (EIoP)*, Special Issue 2, 13, (http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2009_024a).
- Šafránková, Veronika. 2004. *Vstup do EU: nové požadavky na životní prostředí*. Hospodářské noviny, 17. 5. 2004 (http://eu.ihned.cz/1-10090460-14371260-H00000_d-30).
- Toshkov, Dimiter. 2008. „Embracing European Law: Compliance with EU Directives in Central and Eastern Europe.“ *European Union Politics* 9, č. 3, 379–402.
- Vláda ČR. 2009. *Sněmovna schválila zákon na ochranu přírody*. Praha: Vláda ČR (<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/mzp-snemovna-schvalila-zakon-na-ochranu-prirody-61640/>).
- Vokasová, Lenka. 2010. *Další postup při revizi doplněného národního seznamu evropsky významných lokalit: malý biogeografický seminář pro Českou republiku*. Koalice pro Naturu 2000, 5. 11. 2010 (<http://www.koalicepronaturu.cz/novinky/dalsi-postup-pri-revizi-doplneneho-narodniho-seznamu-evropsky-vyznamnych-lokalit-maly-biogeo>).
- Vorlíček, Petr. 2010. *Poslanecká sněmovna dnes ve třetím čtení přijala novelu vodního zákona*. Praha: Ministerstvo zemědělství (http://eagri.cz/public/eagri/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2010_poslanecka-snemovna-dnes-ve-tretim-cteni.html).
- Vrba, Jiří. 2009. *Dopis ministrům*. Praha: Svaz podnikatelů pro využití energetických zdrojů, 9. 2. 2009 (http://www.spvez.cz/pages/269/vodni_zakon_dopis_ministrum_0902.pdf).
- Záruba, Igor a Michal, Jiří. 2010. *Ministerstvo hodlá povolit vyšší limit hluku*. E15, 3. 2. 2010 (<http://www.e15.cz/domaci/politika/ministerstvo-hodla-povolit-vyssi-limit-hluku>).
- Zpravodaj MZe. 2009. *Závazek o čištění odpadních vod nesplníme*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 10. 8. 2009 (<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6388179>).